

Södertörns högskola | Institutionen för kommunikation, medier och it
Kandidatuppsats 15 hp | Journalistik | VT 2011
Programmet för journalistik och multimedia

Mördaren, könet och medierna

– En kvalitativ undersökning av dagspressens framställning
av manliga och kvinnliga mördare

Av: Olle Anrell & John Karlmark
Handledare: Kristina Lundgren

Abstract

Denna uppsats undersöker huruvida dagspressen (*Aftonbladet* och *Dagens Nyheter*) gör skillnad på manliga och kvinnliga mördare. Tidningarnas bevakning av två fall med manliga mördare och två fall med kvinnliga mördare har studerats utifrån 31 artiklar. Dessa artiklar har studerats ur ett genusperspektiv och har kvalitativt analyserats och tolkats med hjälp av en massmedieretorisk analysmodell. Skillnaderna var tydligast när tidningarna valde att beskriva mördarna. Kvinnorna beskrevs mer utifrån sina fysiska attribut än vad männen gjorde. Kvinnornas bakgrund och privatliv beskrevs också i större utsträckning än männens. Studiens resultat visar att kvinnliga mördare beskrivs utförligare på grund av den konflikt som finns mellan samhällets syn på kvinnan och hennes roll som mördare.

(Nyckelord: brottslighet, dagspress, genus, medier, mördare)

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	5
2	Syfte	6
2.1	Frågeställningar.....	6
3	Bakgrund	7
3.1	Män och kvinnor i brottsstatistiken.....	7
3.2	Morden	7
3.2.1	Knutbymordet	7
3.2.2	Sturebymordet.....	8
3.2.3	Arbogamorden	8
3.2.4	Svartsjukemorden i Skärholmen och Rotebro	9
4	Tidigare forskning	10
5	Teoretisk ram/utgångspunkt	12
5.1	Socialkonstruktivism.....	12
5.2	Genusteori	13
5.3	Han och Hon	13
5.4	Stereotyper	14
5.5	Den kriminella kvinnan.....	15
5.6	Kvinnliga brottslingar som offer	15
5.7	Kvinnlig brottslighet och medier	16
5.8	Hegemoni	16
6	Metod och material.....	17
6.1	Kvalitativ textanalys	17
6.2	Hermeneutik.....	18
6.3	En massmedieretorisk analysmodell.....	19
6.4	Material	20

7	Resultat och analys.....	22
7.1	Knutbymordet	22
7.1.1	Manligt/Kvinnligt	22
7.1.2	Stereotyper/Kontraster	24
7.1.3	Fysiska beskrivningar	25
7.2	Sturebymordet.....	26
7.2.1	Manligt/Kvinnligt	26
7.2.2	Stereotyper/Kontraster	27
7.2.3	Fysiska beskrivningar	29
7.3	Arbogamorden	29
7.3.1	Manligt/Kvinnligt	29
7.3.2	Stereotyper/Kontraster	30
7.3.3	Fysiska beskrivningar	31
7.4	Svartsjukemorden.....	33
7.4.1	Manligt/Kvinnligt	34
7.4.2	Stereotyper/Kontraster	34
7.4.3	Fysiska beskrivningar	36
8	Slutsatser och diskussion.....	37
8.1	Slutsatser	37
8.2	Material och metoddiskussion	39
8.3	Arbetsprocessen	39
8.4	Vidare forskning	40
9	Referenser.....	41
9.1	Källmaterial.....	41
9.1.1	Arbogamorden	41
9.1.2	Knutbymordet	42
9.1.3	Sturebymordet.....	42
9.1.4	Svartsjukemorden	43
9.2	Övrig litteratur.....	44

1 Inledning

Media och brottslighet är ett äktenskap. Så skriver kriminologen Ray Surette (2006). Han menar att vi översköljs av brott var vi än riktar vår blick i medieutbudet, i tv-program, tidningar, filmer och på webbplatser.

Vi som skriver den här uppsatsen är fascinerade av att läsa om mord och om mördare, men vi tycker att det är lika intressant att titta på hur medierna försöker förklara varför någon mördar. Det kan te sig som en omöjlig uppgift för en journalist att göra bedömningar av sådana komplexa saker som en mördares psyke och person. Därför, är mördare och medier ett intressant område att närmare analysera.

Ett område som har blivit förbisett är genus och mördare i medier. Enligt medievetaren Madeleine Kleberg är de flesta mediegenrer utforskade ur ett genusperspektiv, men genus i brottsjournalistiken är dåligt undersökt (Kleberg, 2006). Det är också vanligare att forska på kvinnan som brottsoffer och det kan behövas mer forskning om eventuella skillnader i framställningen av kvinnliga och manliga förövare.

Denna studie utgår från två mordfall med kvinnliga mördare och två fall med manliga mördare. För att undersöka hur de misstänkta och till slut dömda förbrytarna framställs, har vi tittat på *Dagens Nyheters* och *Aftonbladets* rapportering av mordfallen.

2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att, genom textanalys, undersöka hur dagspressen (*Aftonbladet & Dagens nyheter*) framställer manliga och kvinnliga mördare och om det finns några skillnader i denna framställning.

2.1 Frågeställningar

1. Går det att urskilja olikheter i gestaltningen av kvinnliga och manliga mördare?
2. Finns det stereotyper och kontraster i beskrivningen av kvinnliga och manliga mördare?
3. Hur ser de fysiska beskrivningarna av mördare ut i dagspressen?

3 Bakgrund

I detta kapitel redovisas manlig och kvinnlig brottsstatistik. Det finns även kortare presentationer av varje mordfall som analyseras i den här undersökningen.

3.1 Män och kvinnor i brottsstatistiken

Enligt Brottsförebyggande rådets statistik för 2010 var 20 kvinnor misstänkta för mord, dråp eller misshandel med dödlig utgång. Samma år misstänktes 147 män ha utfört liknande brott. Det betyder att kvinnor stod för cirka 12 procent och män för cirka 88 procent av de brott som går under denna kategori. Siffran för samtliga personer (män och kvinnor) som varit misstänkta för mord, dråp eller misshandel med dödlig utgång har varit relativt stabil sedan 1995. I denna kategori brukar kvinnor ligga kring ungefär 10 procent, medan män brukar vara misstänkta i cirka 90 procent av fallen. Även om det totala antalet mord har varit högre vissa år, har den procentuella uppdelningen mellan män och kvinnor varit relativt stabil sedan 1995.

3.2 Morden

I den här uppsatsen undersöks det huruvida genus används för att skildra fyra mordfall som, ur många aspekter, har likheter med varandra. Skillnaden är att det är kvinnliga mördare i två av fallen och att det är manliga mördare i de två andra.

3.2.1 Knutbymordet

Den 10 januari 2004 sköts Alexandra Fossmo till döds i orten Knutby. Den som avlossade skotten var Sara Svensson, även känd som ”barnflickan”. Det visade sig i förhören att Svensson har haft nära kontakt och en sexuell relation med den mördade kvinnans make, Helge Fossmo, även känd som ”pastorn”. Alla inblandade tillhörde en frikyrklig församling, som många av ortens invånare var anslutna till. Enligt barnflickan ska pastorn ha skickat flera sms där han uppmanat henne att mörda pastorns fru. Anledningen till att hon skulle göra det var att

pastorn påstod att det var ”guds ord”, samt ett test på hur mycket hon lydde gud. Efter att ha uppmanats att mörda pastorns fru, så sköt Sara Svensson Alexandras Fossmo till döds. Samma kväll blev även en man i församlingen beskjuten av Sara, men han överlevde. Under förhören hävdade Sara Svensson att hon inte ville utföra mordet, men att hon kände sig tvungad av pastorn. Helge Fossmo dömdes till livstids fängelse för anstiftan till mord och för anstiftan till mordförsök. Sara Svensson dömdes för mord och för mordförsök till sluten rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning.

3.2.2 Sturebymordet

Den 6 juni 2009 ströps 15-åriga Therese Johansson Rojo till döds i en skogsdunge. En 16-årig pojke utförde mordet på uppdrag av sin jämnåriga flickvän. Paret hade planerat att mörda Therese i några veckors tid innan mordet skedde. Detta eftersom pojken hade varit otrogen mot flickvännen genom att kyssa Therese under valborgskvällen samma år. 16-åringen hade sagt att han skulle göra vad som helst för att få flickvännen tillbaka och att hon då hade bett honom att mörda Therese. Sms hade skickats mellan paret, i vilka budskapet om att Therese skulle dö hade trappats upp med tiden, tills dess att mordet utfördes. I polisens förhör hävdade flickan att hon inte trodde att pojkvännen skulle utföra mordet. Men tingsrätten ansåg att hon hade varit drivande och domen för flickvännen blev anstiftan till mord. Den 16-åriga pojken dömdes för mord. Ingen av de dömda ansågs vara psykiskt sjuka och straffet för båda blev därför ett år och åtta månaders slutna ungdomsvård.

3.2.3 Arbogamorden

Den 17 mars 2008 hittades två syskon, ett och tre år gamla, tillsammans med sin mamma i sitt hus i Arboga. Samtliga var svårt skadade. Barnen avled senare av skadorna, medan mamman överlevde. Pappan till barnen som var mammans före detta man misstänktes först, men släpptes redan dagen efter att han blivit gripen, eftersom han hade ett alibi. Tre dagar efter mordet riktades misstankarna i stället mot den 31-åriga tyska kvinnan Christine Schürer som varit bekant med mammans nya sambo. Den 20 mars häktades Schürer skäligen misstänkt för mord och mordförsök. Schürers motiv ska ha varit svartsjuka på den familjeidyll som sambon hade byggt upp med mamman och barnen. Schürer lämnades ut till Sverige för rättegång. Varken DNA eller fingeravtryck fanns för att fälla den åtalade, men tingsrätten ansåg ändå att det fanns ”övertygande bevis i övrigt”. Christine Schürer fälldes först i tingsrätten

och sedan även i hovrätten. Hon dömdes till livstids fängelse, eftersom hon efter en rättspsykiatrisk undersökning inte ansågs vara allvarligt psykiskt störd.

3.2.4 Svartsjukemorden i Skärholmen och Rotebro

Den 4 mars 2008 lurades en småbarnspappa ut ur sitt hem i Skärholmen, då han fick ett samtal om att hans bil var felparkerad. Pappan sköts ihjäl på öppen gata. Vid en zinkgruva utanför Askersund, sköts den 4 december 2008 en annan man. Han överlevde dock attacken. Den 9 februari 2010 lurades en tredje man ut ur sitt hem i Rotebro. Han fick ett samtal angående post som ska ha kommit fel. Även den mannen sköts ihjäl på gatan. En 36-årig man greps och åtalades för de två morderna, mordförsöket och flera andra grova brott. Alla offer för skjutningarna visar sig ha haft relationer med kvinnor som också mördaren har haft relationer med. 36-åringen ska ha drivits av svartsjuka och ett hat mot sina gamla "kärleksrivaler". Polisen hittade bland annat dagboksanteckningar där offren beskrevs som svin och cancersvulster. Den åtalade nekade till brott, men fälldes bland annat för mord och vapenbrott i tingsrätten. Efter en rättspsykiatrisk undersökning klassades han som frisk och dömdes därför till livstids fängelse. De här morderna kommer vi framöver i arbetet att kalla för "Svartsjukemorden".

4 Tidigare forskning

Det har blivit vanligare att forska på genus i medier, men i början av 2000-talet var det fortfarande bara tio procent av all svensk medieforskning som hade inriktning på genus (Kleberg, 2006).

Medievetaren Ester Pollack (2001) har visat att medierna speciellt ger uppmärksamhet åt det avvikande och annorlunda. Brottslighet kan ses som något avvikande och har därför alltid varit populärt bland journalister att rapportera om. Eftersom kvinnor är en klar minoritet av samtliga mördare i Sverige borde de därför, enligt oss, rimligtvis alltid haft en god chans att komma med i tidningarna.

Pollack påpekar dock att kvinnor på 50-talet mest uppmärksammades som offer i brottsmanhang i svensk dagspress. Även bland de ungdomsbrottslingar som det rapporterades om i medierna, var kvinnorna i periferin. När de väl fanns med, sågs de som antingen galna eller utnyttjade. Två berusade flickor som ”chockade Rönningebor”, är ett exempel på hur synen på alkoholpåverkade kvinnor var 1955 (Pollack, 2001, s. 162).

Pollack (2001) menar att brottsjournalistiken är, och har alltid varit, en mansdominerad värld. De flesta texterna handlar om manliga förövare. Detta hör till stor del ihop med att den verklighet som presenteras oftast är en manlig sådan. Förutom att män begår fler brott än kvinnor så har även rättsapparaten alltid varit dominerad av män. Dessutom så har kriminaljournalisten oftast varit en man.

1975 hade dock kvinnor börjat att ta sig in mer i kriminaljournalistiken, genom att till exempel bli skildrade i reportage om de kvinnliga fångarnas villkor i fängelserna. Det hade skett en långsam ökning av kvinnor i brottsstatistiken under de 20 åren som föregick 1975. Detta märktes till exempel när unga kvinnliga brottslingar fick plats i tidningen och i bland blev förstasidesstoff (Pollack, 2001).

Men det fanns på 70-talet fortfarande skillnader i hur kvinnor framställdes jämfört med män.

”Det som skiljer historien från liknande med manliga huvudpersoner är den bakgrund som ges till brottet. Skildringen gäller 18-åringen. Hon har ’varit en skötsam flicka’ och arbetat som städerska men ’så lockades hon i knarkkretsar’. Lockelsen var en knarkande pojkvän lierad med narkotikaliga. Städjobbets lön räckte inte till för de nya behov hon fick med sitt nya umgänge och hennes lösning blev rån” (Pollack, 2001, s. 206).

Ett annat exempel som tas upp är en mamma till tvillingar som har rånat en taxi. Mamman hade en knarkande pojkvän och detta i kombination med hennes sociala situation gjorde att *Expressens* reporter ansåg att hon borde slippa fängelse för att hon var ett offer och att dessa faktorer förklarade hennes desperata handlingar. Kvinnorna var nu alltså förövare, men de var fortfarande oftast ett offer för en knarkande man eller andra faktorer. Någon var till exempel ett offer för sin egen godhet (Pollack, 2001).

Pollacks slutsats är att det utökade intresset för kvinnlig brottslighet inte enbart berodde på att det hade skett en ökning i statistiken, utan att det fanns ett ökat intresse i stort för kvinnofrågan (Pollack, 2001).

I samma avhandling av Pollack finns det också en kvantitativ undersökning av fyra dagstidningars brottsbevakning mellan 1915 och 1995. Här framkommer det att bevakningen gick upp under 40-talet, stagnerade sedan, för att på 70-talet återigen gå uppåt. Så fortsatte det under 80- och 90-talet. *Dagens nyheter* gick till exempel kraftigt uppåt från 185 artiklar om brott 1987 till 309 stycken 1995. Pollack upptäckte också att våldsbrott fått allt mer utrymme i kriminaljournalistiken. En explosion skedde på 80-talet och våldsbrotten behöll sin popularitet fram till 1995 som var det sista året hon tittade på (Pollack, 2001).

5 Teoretisk ram/utgångspunkt

I detta kapitel presenteras de teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för vår analys i undersökningen.

5.1 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivismen är en av våra teoretiska utgångspunkter. Enligt Vivien Burr (1995) finns det några antagande som en anhängare av socialkonstruktivismen måste hålla med om. Dessa antaganden är.

1. En kritisk inställning mot kunskap som tas för given.
2. Sätten som vi uppfattar världen på är historiskt och kulturellt specifika. Ingenting är alltså konstant. Vad som ses som manligt och kvinnligt varierar därför inom olika kulturer och under olika tidsepoker.
3. Kunskap upprätthålls genom sociala processer. Kunskap kommer inte av sig självt och är inte objektiv. Den skapas i stället genom, bland annat, språk och genom dagliga möten.
4. Det sätt som samhället agerar på, går hand i hand med den kunskap som för tillfället finns.

Medierna försvarar sig ofta mot kritik genom att påstå att de bara speglar verkligheten (Kleberg, 2006). Men vi menar att medierna inte alls är en spegelbild, utan att nyheterna hjälper till att konstruera det samhälle vi lever i, genom att göra det till ett fenomen som vi gemensamt uppfattar.

Britt Hultén, docent i journalistik, menar att det är svårt att tala om objektivitet i journalistiken.

”Det finns ingen objektiv berättare. Bakom varje text finns en människa som valt, sorterat och värderat inom ramen för det samhälle och den värld hon lever i. Men det finns möjligheter för varje berättare att bryta igenom de egna föreställningarnas be-

*gränsningar och hitta ett språk och en gestaltning som inte bygger på fördomar och kli-
chéer” (Hulten, 2000, s. 55).*

Det viktiga i denna studie blir att dekonstruera huruvida pressen etablerar dikotomin kvinna/man i mordfall (Kleberg, 2006). Det språk och de bilder som används för att behålla skillnaderna mellan män och kvinnor måste avslöjas. Vi använder oss därför av utgångspunkten att könsorganen är biologiska, men att män och kvinnors egenskaper konstrueras av en kultur och ett samhälle.

5.2 Genusteori

Ordet genus är latin och betyder slag, sort, släkte, lön. Ordet togs från engelskans ”gender” på 1980-talet och ”stals” för att återigen betona det feministiska credot att bakom de fasta formerna kvinnor och män döljer sig prägling, fostran, tvång och underordning (Hirdman, 2003).

”Genusteori är att forskaren använder en teoretisk ansats som problematiserar relationen mellan män och kvinnor, beskriver hur kön konstrueras, förmedlas och strukturerar vår vardag på alla tänkbara områden. Genusteori används också för att synliggöra maktstrukturer mellan kvinnor och män inom olika fält i samhällslivet.” (Lander, Peterson & Tiby, 2003, s. 7).

5.3 Han och Hon

Genusforskaren Yvonne Hirdman (2003), menar att det finns grundbultar och formler som spelar på temat HON. Dessa tre formler är.

1. **A – Icke A**, eller **Man – Icke Man**. Kvinnan är inte närvarande, hon finns inte ens. 2. **A – a**. Gud skapade kvinnan av mannens revben. Lilla ”a” är en ofullgånge man, hon är inte riktigt färdigbakad. Det fattas något. 3. **A – B** = den normativa formeln. Det här är en slags version av A – a, men där motsatserna alltid besjungs. Man betonar ett särskiljande. Man och kvinna är två olika arter.

Enligt Hirdman (2003) finns det också formler och regler för mannen. Maskulinums första lag är, att vara en man är att inte vara kvinna. HAN är inte mjuk, blöt, köttig, känslös, okontrollerbar, svag, passiv, a-moralisk, lögnaktig, oförmögen till ett högre tänkande, etc. Tvärtom är han hård, torr, ande, förstånd, kontroll, styrka, aktivitet, har förmåga till moraliskt omdöme. Han är någon man kan lita på, med exklusiv benägenhet för ett högre tänkande. Hirdman (2003) menar också att det bakom bilden av alla kvinnor måste finnas en man. Utan honom så faller hon. Mannen är alltid huvudpersonen.

5.4 Stereotyper

Stereotyper är sociala konstruktioner som hjälper till att göra verkligheten mer greppbar och lättförståelig. Moder, affärsman, patriot och huligan är stereotyper som alla används för att vi ska kunna förstå. Vi vill få grepp på verkligheten, och enligt lingvisten och engelskaprofessorn, Roger Fowler (1991) blir det lättare att ta till sig verkligheten om man berättar om folks egenskaper. Vi tolkar det som att kvinnor och mäns genus bygger på klassiska stereotyper.

Journalisterna kategoriserar människor. De lägger också, enligt Fowler, in värderingar av personerna som de skriver om. Men det är bara skenbart att det skulle handla om individerna. I stället så handlar det om att tillskriva stora grupper av människor egenskaper. Skriver man att en kvinnlig mördare är irrationell, tillskriver man egentligen alla kvinnor denna egenskap. Man konstruerar kvinnor socialt genom fördomar och stereotyper, och genom att gruppera människor går det att kontrollera och diskriminera dem (Fowler, 1991).

I England lägger man till exempel till -ie på ett namn eller ett substantiv för att på så sätt förlöjliga. ”Junkie” eller ”Maggie” är exempel på detta. Ett annat exempel är ”news-girl” som används trots att man talar om en vuxen kvinna (Fowler, 1991 s. 92). Fowler menar att ingenting av detta sker av en slump, utan att allting är en del av en större diskurs.

Vanliga attribut som tillskrivs gruppen kvinnor är att de är irrationella, familjekära, maktlösa/kraftlösa och hysteriska. Dessa typiska kvinnliga stereotyper används oavsett vilket fält av journalistiken det handlar om (Fowler, 1991).

5.5 Den kriminella kvinnan

Kvinnor som begår brott har mycket mer att riskera än en man som begår ett brott. Hon bryter inte enbart mot lagen, hon anses även gå emot normen om hur en kvinna bör vara. Kvinnan anses, till exempel vara bärare av liv och det är mot hennes natur att utföra kriminella handlingar och mord. Det menar journalisterna Suzanne Kordon & Anna Wetterqvist (2006).

”En kvinna bär hela tiden med sig normen om kvinnlighet och vad som är socialt accepterat. Aggressivitet och våld är något som förknippas med män och definieras utifrån manliga normer. När kvinnor uttrycker sig på samma sätt som män ställs de traditionella föreställningarna om kvinnor på sin spets. Kvinnors beteende förklaras då ofta som ångest, depression och psykiska störningar. Det är en omedveten och ofrivillig handling i stället för en aktiv och medveten” (Kordon & Wetterqvist, 2006 s. 39).

I utländska studier återkommer begreppen ”mad or bad”. Med det menas att den kriminella eller våldsamma kvinnan ofta målas upp som störd och att hon skiljer sig från den kvinnliga normen. På så sätt kan man skilja dem från den normala synen på kvinnan (Kordon & Wetterqvist, 2006).

”Det görs också skillnad mellan strategiskt manligt våld och impulsivt kvinnligt våld. Männen anses ha ett tydligare mål och mer framgång än kvinnor i våldsituationer.” (Kordon & Wetterqvist, 2006, s. 27).

5.6 Kvinnliga brottslingar som offer

Om en kvinna begår ett mord letas det ofta efter ursäktande, bakomliggande faktorer till motivet. En kvinna som mördar anses ofta ha agerat i desperation, rädsla eller självförsvar. Om hon är ett offer framstår hon inte som ett lika stort hot mot varken samhället eller mot själva kvinnligheten. Män framstår däremot ofta som handlingskraftiga personer som kan styra över sina egna beslut. På så sätt betraktas män sällan som offer när de begår brott (Kordon & Wetterqvist, 2006).

Inom både forskning och i samhället, handlar det alltså om att ursäkta kvinnors våldsamhet. På så sätt bibehålls bilden av en kvinna som aldrig skulle utföra våldsbrott om hon inte var hotad av en man. Kvinnor som vill visa sin självständighet och poängterar sin aktiva roll i brottet anses ändå ofta, av omvärlden, vara ett offer av olika omständigheter. Även om hon vill visa att hon inte är undergiven, tilldelas hon ändå ofta offerrollen (Kordon & Wetterqvist, 2006).

5.7 Kvinnlig brottslighet och medier

Även i medierna beskrivs ofta kvinnliga brottslingar som offer, sjuka eller onda. Deras ansvar fräntas också ofta i dessa sammanhang. Men medierna trycker också på det motsägelsefulla i att vara både kvinna och mördare. Det förstärker bilden av den kvinnliga mördaren. Detta ger utrymme för mer material och mer detaljer (Kordon & Wetterqvist, 2006).

”Om det har begåtts ett brott är det en nyhet. Om det är en kvinna som mördat är det en ännu större nyhet. Om en man begår ett mord är det hemskt för att någon blivit mördad, men om en kvinna begår ett mord är det hemskt för att hon har dödat.” (Kordon & Wetterqvist, 2006, s. 189).

Det finns typiska karaktärer när medierna ska presentera en kvinnlig brottsling. Det kan vara att hon är ond, sjuk, lössläppt, moderlig, farlig och framför allt offer. Men om det bara rör sig om en sjuk eller ond kvinna slutar det rapporteras snabbare (Kordon & Wetterqvist, 2006).

Kvinnornas utseende, känslor och kroppar beskrivs dessutom ofta och om de är mammor betonas detta (Kordon & Wetterqvist, 2006).

5.8 Hegemoni

Enligt den maskulina hegemonin ska mannen vara den som bestämmer och har makten. Man står över kvinna, hetero står över homo och så vidare. En man måste hitta makten någonstans. En utbildad manlig arbetare kan till exempel slåss för att behålla den makt över andra män som han inte kan få genom utbildning eller pengar (Lundgren, Petterson & Tiby, 2003).

6 Metod och material

I detta kapitel presenteras först de metoder som har använts i undersökningen. Därefter redovisas det material som har undersökts, samt varför just detta material har valts ut.

6.1 Kvalitativ textanalys

En kvalitativ textanalys går ut på att noggrant läsa texter, reda ut innebörderna och se strukturerna som omfattar texterna. Vi har bara läst texter och inte analyserat bilderna som hör till artiklarna, vi har däremot tittat på bildtexter. Men det är främst rubriker, ingresser och brödtext som har varit huvudfokus för vår analys.

En form av innehållsanalys är diskursanalysen. I den tittar man till exempel närmare på maktförhållanden i samhället, hur språket och texter skapar det som uppfattas som den självklara verklighet folk lever i (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007). I vårt fall blir det alltså att undersöka hur dagspressen genom sitt språk är med och rekonstruerar givna antaganden om kön, genus och maktstrukturer.

Britt Hultén (2000) skriver att när en massmedial analys utförs, ska det alltid utgå från att språket påverkas av olika sammanhang (kontexter) som till exempel, ekonomiska villkor, individuella erfarenheter, den redaktionella processen, tidens normer och kunskaper. Språket lever aldrig av sig självt, bakom varje text finns en avsändare som formats av sin omgivning.

Vivien Burr menar att olika diskurser gör att det finns olika sätt att presentera samma händelse eller person på.

”A discourse refers to a set of meanings, metaphors, representations, images, stories, statements and so on that in some way together produce a particular version of events. It refers to a particular picture that is painted of an event (or a person or a class of persons), a particular way of representing it or them in a certain light/.../ this means

that, surrounding any one object, event, person, etc., there may be a variety of different discourses, each with a different way of representing it to the world.” (Burr, 1995, s. 48).

Vi ska därför titta på vad det är tidningarna väljer att ta med i rapporteringen om manliga och kvinnliga mördare och hur de presenterar dessa.

6.2 Hermeneutik

Vi kommer att använda oss av en hermeneutisk metod i vår undersökning. Hermeneutiken går ut på att tolka mindre delar av till exempel en text, för att på så sätt avslöja den större bilden/diskursen som de mindre delarna bildar. Vi vill tolka texterna eftersom vi anser att genus och kön kan ses som en diskurs som vi tar för givet och ofta inte ens tänker på.

Det kan visserligen vara enkelt att tolka saker, eftersom vi delar tolkningsram i många fall. De allra flesta av oss håller med om att det är en cirkel eller en kvadrat vi tittar på. Men det finns texter och tecken som är svårare att förstå.

”När behöver vi då medvetet tolka något som något? Svaret är enkelt: när tecknen är så svårtydbara, att vi inte omedelbart förstår dess innebörd. Vi tolkar när vår förståelse inte räcker till, kort sagt när vi inte förstår. Vi tolkar för att vi vill förstå.” (Ödman, 2001, s. 45).

Ödman betonar också att det vore rent av dumdrigt att erbjuda en enda hermeneutisk metod. Det finns alldeles för många sätt att se världen på och sätt att tolka den på, *”den (hermeneutiken) är principiellt odogmatisk”* (Ödman, 2001, s. 10).

Ödman (2001) skriver dessutom att en forskare inte kan gå utanför sig själv. En tolkare kommer alltid att påverka resultatet. Det går med andra ord inte att vara osynlig i den här undersökningen. En kvalitativ och tolkande analys riskerar alltid att bli kritiserad för att subjektiviteten kan påverka validiteten, samt giltigheten negativt. Vi tycker dock att en tolkande diskursanalys är det bästa sättet att synliggöra eventuella skillnader i framställningen av manliga och kvinnliga mördare.

6.3 En massmedieretorisk analysmodell

För att utföra vår analys användes den ”massmedieretoriska analysmodell” som beskrivs av Lundgren, Ney & Thurén (1999).

I den massmedieretoriska analysmodellen finns 12 punkter som man kan använda sig av för att få fram textens innebörd genom frågor *”som med fördel ställs i den ordning vi beskriver, det vill säga enligt den retoriska mallen för ett bra tal”* (Lundgren, Ney & Thurén, 1999. s. 54). Vi har därför utgått från modellen, och det schema som vi har valt att titta på våra utvalda artiklar med är följande.

*Först artbestämdes texten genom att se på dess kontext: Var, när och hur var artikeln publicerad? I vilken avdelning av tidningen fanns den? Vad sa rubriker, ingresser, brödtext? Fanns det bildtexter och vad sade dessa?

*Här kom egentligen den riktiga textanalysen. Författarna skriver att det är här som man ger svar på de sju ”kardinalfrågorna”: vad, vem, var, när, hur, varför och vilka konsekvenser får detta?

.

*Vad handlade artikeln om? Vad ville den säga? Vilka källor användes? Direkta eller indirekta citat? Fanns det anspelningar eller associationer?

*Vad sattes i förgrund, i bakgrund, vad valdes bort och vad togs med? Vem fick komma till tals själv och vem beskrevs? Här tittade vi på om det gjordes skillnad på kön.

*Sedan tittade vi på hur språket såg ut i texten. Hur var ordvalet, stilen och tonen? Fick vi göra egna tolkningar eller skrevs vi på näsan?

*Var citaten neutrala som ”säger” och ”berättar”, eller mer beskrivande som ”medger” och ”avslöjar”. Var källorna subjekt och aktörer eller blev de objekt och offer? Beskrevs de som handlingskraftiga eller såsom mottagare och föremål för aktioner?

*Vilken miljö placerade reportern in händelsen i? Vilken typ av scen eller föreställningsvärld ville reportern skapa som ram för vår läsning?

*Dramatiserades händelsen? Vem fick spela huvudrollen?

*Vilka retoriska grepp användes, såsom jämförelser. Fanns det förstärkning genom upprepning. Förekom värdeladdade ord?

*Hur var bildspråket uppbyggt? Med hjälp av schabloner eller stereotypa bilder i framställningen? Hur beskrevs män och kvinnor? Detaljer? Kontraster, så som gott mot ont, eller fattig mot rik?

*Hur var det med reporterns egna röst och närvaro? Från vilket perspektiv skrevs det: uppifrån eller underifrån?

*Problematiserades berättelsen? (Lundgren, Ney & Thurén, 1999).

6.4 Material

Sammanlagt har 31 artiklar analyserats. 15 artiklar från *Dagens nyheter* (12 jan. 2004, 15 jan. 2004, 13 maj 2004, 19 maj 2004, 6 mars 2008, 22 mars 2008, 31 juli 2008, 6 aug. 2008, 26 aug. 2008, 8 juni 2009, 20 aug. 2009, 21 aug. 2009, 10 sep. 2009, 21 okt. 2010, 29 dec. 2010) och 16 artiklar från *Aftonbladet* (15 jan. 2004, 31 jan. 2004, 31 jan. 2004, 13 maj 2004, 5 mars 2008, 21 mars 2008, 6 apr. 2008, 31 juli 2008, 27 aug. 2008, 10 juni 2009, 14 juni 2009, 20 aug 2009, 21 aug. 2009, 15 mars 2010, 21 okt. 2010, 29 dec. 2010). Samtliga artiklar är framtagna från Kungliga bibliotekets mikrofilmsarkiv.

Vi har alltså haft tillgång till bilder, bildtexter och hela övriga sidan i tidningen, men har främst tittat på brödtext, rubrik och ingress.

Anledningen till att en kvällstidning och en morgontidning valdes var främst för att kunna generalisera undersökningen över dagspressen i stort. Anledningen till att valet föll på *Dagens nyheter* och *Aftonbladet* är att båda är rikstäckande och att de har stora upplagor. Vi anser att

de därför representerar den svenska dagspressen väl. Det fanns även ett intresse för att se på eventuella skillnader mellan tidningarna, men det var inte den centrala utgångspunkten för vår undersökning.

Fyra artiklar togs från varje tidning på varje mord. Detta gäller alla fall utom Svartsjukemorden, där det endast hittades tre artiklar totalt i *Dagens nyheter*. De artiklar som har valts ut är den första artikeln som skrivits om antingen mordet eller när den misstänkta (och senare dömda) mördaren har gripits. Därefter har vi valt ut artiklar som skrivits längre in i rättsprocessen. Vi har sökt oss fram till vissa nyckeldatum i mord- och rättsprocessen. Det har varit morddag, dagen för häktning, åtalet, rättegångens början och domen. Därefter har vi läst *Dagens nyheter* och *Aftonbladet* från dessa datum, fram till dess att bevakningen har avtagit. Artiklar kan givetvis ha missats, men det är av liten vikt då 31 artiklar har valts ut ur ett betydligt större, av oss undersökt, material.

Rättegångsreferat, nyhetsartiklar och krönikor har analyserats. Det vi främst har letat efter i vårt urval, är texter som på något sätt beskriver mördarna. Det har alltså gjorts ett strategiskt urval, i form av kritiska fall som har de mest gynnsamma omständigheterna (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2007). Kritiska fall under gynnsamma omständigheter, används ofta för att sticka hål på en teori enligt metoden: teorin (att det finns skillnader i hur manliga och kvinnliga mördare beskrivs) testades under gynnsamma omständigheter och ändå höll den inte. Då är det inte troligt att teorin kommer att hålla under andra omständigheter. Vi menar alltså att om det inte rekonstrueras genus och spelas på stereotyper i våra utvalda texter som beskriver mördarna, kommer något sådant inte att finnas i andra texter om morden.

7 Resultat och analys

I detta kapitel presenteras det material som har undersökts och de analyser som har gjorts. Varje mord presenteras under separata underrubriker. Under varje mord finns det sedan tre olika kategorier, manligt/kvinnligt, stereotyper/kontraster och fysiska beskrivningar. När en ny artikel analyseras så markeras detta med en mindre rubrik (den rubrik som artikeln hade i tidningen) i kursiv och fetad text. Detta har gjorts för att det ska vara lättare att se vilken artikel det är som analyseras.

7.1 Knutbymordet

Här presenteras resultaten och de analyser vi har gjort kring Knutbymordet.

7.1.1 Manligt/Kvinnligt

”Kvinna gripen i morddramat”

När mordet i Knutby precis ägt rum rapporterade både *Aftonbladet* och *Dagens nyheter* först att gärningsmannen var en maskerad man. Några dagar senare, den 12 januari 2004, publicerar *Dagens nyheter* sedan en artikel där det för första gången skrivs om att Sara Svensson misstänks för att ha med mordet att göra. Det är en neutral artikel om misstankarna kring mordet, och ”barnflickan” är endast misstänkt som medhjälpare. En polis citeras på följande sätt, *”Det är uppenbarligen ett svartsjukedrama.”*. Här kommer direkt den stereotypa föreställningen om att kvinnors motiv till att begå mord måste grunda sig i galenskap eller svartsjuka. En kvinnlig mördare är ”bad or mad”, som Kordon & Wetterqvist (2006) skriver. Dessutom visar alltså den allra första rapporteringen att journalisterna utgår från att mördaren ska vara en man. Detta trots att mördarens ansikte aldrig har setts, eftersom att Sara Svensson varit maskerad vid mordet och mordförsöket.

”Pastorn träder in med rak rygg i rättsalen/.../ Han stannar upp medan advokaten packar upp handlingarna och ser noga ut över åhörarna. Som om han letade efter någon.”

I ett referat på *Dagens nyheter*s framsida, 19 maj 2004 finns det i andra stycket en stor kontrastering mellan pastorn och barnflickan. Båda två beskrivs utförligt.

”I övrigt är skillnaderna mellan huvudpersonerna mest slående denna dag. Pastorn träder in med rak rygg i rättsalen, ledigt klädd i beige skjorta. Han stannar upp medan advokaten packar upp handlingarna och ser noga ut över åskådarna. Som om han letade efter någon. Barnflickan är tunn och skör. Hon bär vit virkad blus och går med böjt huvud hulkande mot sin plats. Som om hon i sin förtvivlan är rädd att inte orka ända fram”.

I samma artikel så beskrivs det hur pastorn har papper och penna framför sig, följer vad åklagaren säger och *”till synes kritiskt analyserar”*. Journalisten skriver sedan att barnflickan också har papper med sig, men hennes papper är handdukar från toaletten. *Dagens nyheter* målar upp den här scenen för oss.

”Hon försöker dra ner dem i knäet. En blir hängande en stund ned från stolen, som en vit slöja. En formas snart till en våt boll i hennes darrande händer/.../ Pastorn studerar power point bilderna intresserat, till hörbara snyftningar från barnflickan som begraver huvudet i händerna”.

Lite senare tar barnflickan kraft till sig och sitter rak i ryggen i några minuter innan kraften försvinner. I det sista stycket av referatet, nämner skribenten, i förbifarten, att pastorn också brister ut i gråt och att barnflickan sneglar mot honom, men att hon snabbt blir stoppad av sin advokat. Här målas alltså mannen upp som analyserande, fokuserad och stark. Han passar därför in på det som Hirdman (2003) kallar för ”maskulinums första lag”. Kvinnan är däremot skör, tunn och en bit papper blir som en slöja från hennes hår. Hon är änglalik, mjuk och vit. Det målas starkt med språket och stereotyper samt liknelser haglar tätt. Enligt Fowler (1991) beskrivs aldrig en enskild kvinna eller en enskild man. Journalisten beskriver i så fall här alla män och kvinnor. Samtidigt grupperar hon dem och på så sätt så förtrycks de. Det finns tydliga kopplingar till det som Kordon & Wetterqvist (2006) skriver angående att medierna trycker på det motsägelsefulla i att vara kvinna och mördare. Det ger utrymme för mer material

och mer detaljer. Med andra ord beskrivs kanske utseendet och känslorna hos Sara Svensson för att betona att hon är en kvinna, men framför allt att hon är en kvinnlig mördare. Medierna är enligt Kordon & Wetterqvist (2006) också snabba på att måla upp kvinnliga brottslingar som offer, sjuka eller onda. Sara Svensson blir enligt oss mycket offer i den här texten.

”Hjärntvättad i flera år”

I en nyhetsartikel i *Aftonbladet* den 13 maj 2004 beskrivs det hur barnflickan blivit *”hjärntvättad i flera år”*. Pastorn har *”beordrat”* barnflickan att mörda. Pastorn är alltså aktör och subjekt, medan barnflickan är agent eller objekt. Hon fråntas ansvaret. Vi får veta av journalisten, som omöjligt kan ha varit på plats vid övertalningarna, att barnflickan har varit utan möjlighet att styra sina tankar och agerande. Kvinnan gestaltas som den irrationella och sökande, medan mannen blir den kunniga med svaren.

7.1.2 Stereotyper/Kontraster

”Fallet tycks vara löst men ändå blir vi inte ett dugg klokare”

I en krönika som publicerades i *Aftonbladet* den 15 januari 2004 jämförs Sara Svensson med Mijailo Mijailovic (utrikesminister Anna Lindhs mördare). Här får läsaren veta hur anhöriga till barnflickan beskrivit henne med ord som *”underbar”*, *”fin”* och *”försynt”*. Mijailo Mijailovic blir däremot inte förknippad med något som ens liknar dessa uttryck. I jämförelse med Sara Svensson framstår han som en person utan positiva egenskaper. I samma krönika beskrivs Mijailo Mijailovic och Sara Svensson på följande sätt.

”Vi kan förstå Mijailo Mijailovics raseri mot omvärlden, hans ensamhet och hjälplöshet. Men varför riktades raseriet mot Anna Lindh? Den 26-åriga kvinnan drevs rimligen – fast det vet vi inte – också av ett raseri, men vad framkallade det och varför riktades det mot de personer som sköts?”

Mijailovic drevs alltså av ett raseri som är lätt att förstå, medan Svenssons raseri skulle vara något mer svårtolkat. Här finns visserligen en motsägelsefullhet i att kvinnan inte ses som naturligt irrationell och driven av känslor, men att mannen gör det, en roll som kvinnan normalt brukar få enligt flera teorier. Det går å andra sidan att koppla hans naturliga roll som mördare, till det som Kordon & Wetterqvist (2006) skriver, om att en kvinna som mördar anses agera i desperation, rädsla eller självförsvar. En kvinnlig mördare som blir ett offer

framstår inte som ett lika stort hot mot varken samhället eller mot kvinnligheten. Män anses däremot vara handlingskraftiga personer som kan styra över sina egna beslut. På så sätt betraktas män sällan som offer när de begår brott. Kordon & Wetterqvist (2006) menar att det manliga våldet anses vara mer naturligt.

7.1.3 Fysiska beskrivningar

”26-åriga kvinnan häktad för mordet i Knutby”

I en artikel i *Dagens nyheter*, den 15 januari 2004, beskrivs Sara Svensson på följande sätt.

”Det var en liten späd flicka med cendréfärgat hår, klädd i kriminalvårdens träningskläder och tofflor, som kom med nedböjt huvud in i tingssalen. Fotograferna försökte sticka in sina kameror men kvinnan försvann bakom advokaten”.

I detta stycke går det att urskilja hur barnflickan får ta en typisk flickroll. I vilken hon, även fast hon är en myndig kvinna på 26 år, blir benämnd och beskrivs som en flicka. Hennes utseende beskrivs och det skrivs även att hon är så liten att hon kan försvinna bakom sin stora och manliga advokat. I samma artikel citerar de advokaten på följande sätt.

”Det är en intelligent flicka, ovan vid den här miljön, ensam i en häktningcell och naturliga förhör.”

Här kan man återigen se hur hon framställs som en liten flicka som befinner sig i en främmande och skrämmande miljö. Detta tar bort fokus från att hon faktiskt har erkänt att hon avlossade det dödande skottet. Sara Svensson får här ännu en gång, precis som så ofta, den offerroll som bland andra Kordon & Wetterqvist (2006) beskriver.

”Fallet tycks vara löst men ändå blir vi inte ett dugg klokare”

I en krönika som publicerades i *Aftonbladet* den 15 januari 2004, beskrivs Sara Svensson på följande sätt.

”Hon kom in i rättsalen i kriminalens ljusgröna fleecetröja som var alldeles för stor. Hon hade nytvättat, långt hår med bena och luggen hölls på plats av ett hårspänne. Hon

log/.../ Hon lutade huvudet på sned och det fina håret hängde som en slät gardin ner mot axeln”.

Här kan man se att den kvinnliga mördaren återigen får ta på sig en flickroll, hennes utseende beskrivs även här ingående, den här gången med liknelser. Att hon är liten till växten är också en central del i denna krönika. Vi anser inte att man kan försvara det faktum att Sara Svensson snabbt började kallas ”barnflickan” med att detta namn enbart användes för att läsarna skulle förstå vem det handlade om. Det kan lika gärna återknytas till det som Fowler (1991) skriver angående att retorik och språkbruk används för att förminska kvinnor. Med andra ord kan man tolka det som ordet ”barnflicka” används i samtliga artiklar för att förminska Sara Svensson.

7.2 Sturebymordet

Här presenteras resultaten och de analyser vi har gjort kring Sturebymordet.

7.2.1 Manligt/Kvinnligt

”Dödad av vännerna”

I *Aftonbladets* artikel från den 14 juni 2009, förklaras hur den mördade Therese Rojas kompisgäng var. Här försöker tidningen etablera en bild av hur de ungdomar, som misstänks för mordet, var i vardagslivet. Det går att se hur artikeln fokuserar mycket på flickans positiva sidor. Hon är en bra sångerska, har högsta betyg i alla ämnen, är genomsnäll, supersocial och en hemmatjej, men hon kan vara svartsjuk. Pojken beskrivs som en bra idrottare, en bra kompis, men han är hetsig, speciellt i sportsammanhang. I jämförelse med varandra framställs inte pojken i bra dager. Svartsjuk kan alla vara, då det är en känsla som inte behöver leda till något fysiskt agerande utåt, medan hetsig är ett agerande som berör dem i omgivningen. Genom att flickan tillskrivs positiva attribut förstärks även hennes roll som kvinna. Pojkens roll följer de stereotypa manliga dragen. Detta går hand i hand med teorin om att män kan hävda sin maskulinitet med att vara utåtagerande och snudd på bruka våld, så som Kordon & Wetterqvist (2006) beskriver det. I samma artikel, benämner skribenten pojken som ”16-åringen”, medan flickvännen blir benämnd som ”flickan”. De framställs olika i texten. Det är lättare att etablera en hårdare och könlös benämning på en manlig gärningsman än en kvinnlig. Detta

eftersom det bryter mot normen att en kvinna eller en flicka är involverad i mord. I denna text står det även att, *”polis och åklagare misstänker nu att flickvännens svartsjuka växte sig allt starkare mot den levnadsglada 15-åringen.”*. Tidningen vill etablera att Therese var levnadsglad. Detta ger även läsaren en bild av att flickvännen inte var levnadsglad. Flickvännen placeras i en ”mad or bad kategori” (Kordon & Wetterqvist, 2006), då hon kontrasteras som icke levnadsglad.

”Ungdomarna fälls för Sturebymordet”

I *Dagens nyheter* den 10 september spelas det på Han och Hon, skillnaderna mellan män och kvinnor. Det är ett målande språk och skribenten använder liknelser och dramatisering. Det verkar som att det ska kännas som en kärleksnovell som spåret ut.

”Ni kan bakgrunden. För snart två år sedan blir två tonåringar förälskade. I deras relation finns inga nyanser, de planerar tidigt för ett liv tillsammans. Efter en tid smyger sig en av de mest mänskliga rädslorna på dem – den för att bli övergiven. Balansen förskjuts, den jagsvaga pojken med starkt behov av bekräftelse hamnar i underläge. Hon är medveten, manipulativ och vill behålla makten såväl som kontrollen”.

Pojken är undergiven flickan, den “maskulina hegemonin” (Lundgren, Petterson & Tiby, 2003) är rubbad. Men genom att han tar till våld och mördar Therese försöker han vinna tillbaka kontrollen som en man ska ha. I Knutbyfallet har Sara Svensson däremot ingen makt, trots att hon mördat. Där är maktbalansen som den ska vara, mannen är den som har kontroll och är den som styr. Reportern kan vara medveten om maktstrukturerna, men det framgår inte i texten. I artikeln står det att den naturliga maktbalansen är att mannen är i överläge. Vi kan tolka det som att det ska vara så, men vi kan lika gärna påstå att reportern gör oss medvetna om den obalanserade relationen mellan kvinnor och män.

7.2.2 Stereotyper/Kontraster

”Pojke, 16, älskar att spela fotboll: misstänkt för mord på Therese. Flicka, 16, toppbetyg i alla ämnen: misstänkt för anstiftan till mord”

I *Aftonbladet* den 10 juni, fyra dagar efter mordet på Therese Johansson Rojo, beskrivs de två misstänkta ungdomarna. Här blir det blir stereotyp redan i ingressen och det fortsätter i resten av artikeln.

"Hon är topppeleven med högsta betyg. Han är den omtyckte idrottskillen/.../ Han är en bra kompis, men kan bli arg och ilsken/.../ Hon är en genomsnäll person. Men hon kan också vara svartsjuk".

Vi får också veta att flickvännen brukar stå och heja på pojkvännen vid sidlinjen. Han tillskrivs här fler negativa egenskaper än hon. Dessa egenskaper hos pojken betonas i flera andra artiklar. Detta i motsats till fallet i Knutby där den kvinnliga mördaren tillskrivs fler positiva egenskaper än den som anstiftat mordet. Här spelar *Aftonbladet* på de stereotyper som, vi menar, har växt fram i samhället på senare tid. Stereotyper som beskriver skolungdomarna som den lite bråkiga sportkillen och den duktiga tjejen. Detta går dock emot det som Fowler (1991) skriver om att mannen ses som abstrakt och invecklad, medan kvinnan är enkel och okomplicerad. Pojken blir här gestaltad som en fysiskt stark person som har problem med sitt humör. Hon framstår som intelligent, introvert och grubblande. Detta skulle kunna förklaras med att denna bild är lättare för *Aftonbladet* att etablera, eftersom de redan i ett tidigt skede vetat om att flickan har sagt till pojken att utföra mordet.

"Ångesten tog över när pojken berättade om mordet på Therese, 15"

I en nyhetsartikel/referat i *Aftonbladet* den 21 augusti, beskrivs pojkens "ångestreaktion". Hans sammanbrott i rätten leder till att han framställs som skör. Men samtidigt måste hans reaktion rättfärdigas av en rad experter, som poängterar att det är en normal reaktion. Detta kan bero på att det här är ett exempel på hur en man inte ska bete sig. Det är inte naturligt. Även i *Dagens nyheter* förklaras pojkens sammanbrott, dock inte lika detaljerat och ingående som i *Aftonbladet*. Stereotypen, som redan tidigare har etablerats, bibehålls trots att han nu har betett sig på ett sätt som går emot den manliga normen. Detta genom att alla experter förklarar logiken i hans reaktion. Hans beteende måste försvaras eftersom stereotypen måste bevaras. Precis som Hirdman (2003) hävdar, bör en man inte agera mjukt, blödig eller känslösamt. I denna artikel beskrivs inte heller pojkens utseende. Hans korta hår är inte väsentligt och hans kläder vet vi inte hur de såg ut. Hans röst kanske darrar, men det vet vi inte eftersom den inte beskrivs. Beskrivningarna av när han faller ihop är utan bildspråk och utan liknelser om änglalikhet eller andra beskrivningar. Detta i motsats till hur beskrivningarna av Sara Svensson var i Knutbyfallet.

7.2.3 Fysiska beskrivningar

”16-åringarna har inte setts sedan mordet”

I *Aftonbladets* rättegångsreferat från den 20 augusti 2009 beskriver skribenten ungdomarna på följande vis.

”Han är lång och gänglig med barnslig uppsyn, klädd i svart och vit långärmad pikeströja. Med blicken klamrar han sig fast vid sin försvarsadvokat Claes Borgström/.../ Hon ser sig omkring i salen, möter sin mammas blick och ler. Men hennes ansikte är avtrubbat, ögonen tomma. Hon ser äldre ut än sina 16 år. Det blonderade håret, som börjat växa ut hålls tillbaka från ansiktet av två rader pärlor. I öronen sitter också två pärlor. Hon pillar oavbrutet på ringen hon bär i en kedja runt halsen.”.

Pojken beskrivs som vilsen och naiv, medan flickan beskrivs utifrån sitt utseende. Hon blir gestaltad som att vara äldre än sin pojkvän. Pojkens utseende beskrivs lite grann, men ändå mindre än flickan. Detta följer den teori som Kordon & Wetterqvist (2006) beskriver om att kvinnans utseende beskrivs för att det går emot normen att kvinnor har med mord att göra.

7.3 Arbogamorden

Här presenteras resultaten och de analyser vi har gjort kring Arbogamorden.

7.3.1 Manligt/Kvinnligt

”Försökte ta sitt liv - tre gånger”

I en artikel i *Aftonbladet* från den 6 april 2008, finns det ett stycke där tidningen bland annat citerar vad, den vid tidpunkten häktade och misstänkte, Christine Schürer sade i samband med sin student.

”Hon hade inga speciella ambitioner utan verkade snarast likgiltig inför sin egen framtid. Inför studenten fick hon frågan vad hon skulle göra sedan: - Helst ingenting alls, svarade hon. De yrken hon kunde tänka sig var murare, bagare eller snickare. På frågan om hon trodde att hon hade bildat familj inom 15 år svarade hon: - Helst inte.”.

Aftonbladet har retoriskt tagit med Schürrers citat. Dessa citat går emot vad som anses vara kvinnligt i folks ögon. Hon vill hålla på med traditionellt manliga yrken och hon vill inte ha barn. Detta förklarar att denna kvinna inte är en bärare av liv. Kordon & Wetterqvist (2006) skriver att kvinnliga brottslingar riskerar mer än manliga eftersom de förutom att bryta mot lagen, också bryter mot normen om hur en kvinna ska vara. En av dessa kvinnliga normer är att vara en bärare av liv och det går mot en kvinnas natur att utföra kriminella handlingar och mord. Detta porträtt distanserar läsaren från att identifiera sig med Schürrer. Det är möjligt att tolka det som att är det enklare att etablera en bild av en kallblodig mördare, ju färre kvinnliga drag man ger henne. I samma artikel skriver *Aftonbladet* att Schürrer "skriker ut sin ångest". Men om det faktiskt är av ångest eller av andra anledningar, är inte bekräftat. Enligt Kordon & Wetterqvist (2006) förklaras kvinnors beteende ofta just som ångest, depression och psykiska störningar. Hade *Aftonbladet* skrivit att en manlig gärningsman skriker ut sin ångest om han hade betett sig likadant?

7.3.2 Stereotyper/Kontraster

"Åtalad för Arbogamorden nekade under hård press"

Den 6 augusti 2008, skriver *Dagens nyheter* att den mordmisstänkta tyska kvinnan pratar "utan att staka sig" och att "Rösten var klar utan tecken på nervositet". I en annan artikel, den 1 augusti samma år, skriver *Dagens nyheter* att mamman till de mördade barnen har vittnat i rätten "utan att darra på rösten". När mannen/sambons dag i rättegången beskrivs nämns det inte huruvida han har undvikit att darra på rösten eller om han stakar sig. Det här kan ses som ett typexempel på hur en man uppfattas och hur en kvinna målas upp. Genom att utelämna vissa delar i beskrivningen av mannen har *Dagens nyheter*, snarare gett honom flera andra egenskaper. Genom att vi inte får veta om han har stakat sig blir han stark, hård och passar väl in i Hirdmans (2003) första lag om maskulinitet. Det faktum att det betonas att kvinnorna inte darrar på rösten, är nervösa eller stakar sig, gör det uppenbart att det är så en kvinna borde vara för att passa in i rollen som kvinna. Enligt Fowler (1991) konstrueras kvinnor socialt genom fördomar och stereotyper. Genom att gruppera människor menar Fowler att man kan kontrollera och diskriminera dem. *Dagens nyheter* tycks då alltså skriva om en enskild kvinna, men egentligen skriver tidningen om alla kvinnor.

”Hon kände igen tyskan”

I *Aftonbladet* den 31 juli 2008, beskrivs både Emma Jangestig, som är mamman till de mördade barnen, och Christine Schürrer ingående. Flera gånger beskrivs mamman, sittandes med sina mördade barns leksaker i famnen. Hon kramar sin sammanbitna sambo och gråter. Den anklagade, tyska kvinnan sitter däremot avspänd, ler, skrattar och himlar med ögonen. Genom att betona Emmas roll som mamma, i en familjerelation med sin sambo, förmänskligas hon ännu mer, medan Schürrer blir ännu mer utan mänskliga drag. Emma blir på så sätt en bärare av liv, medan Schürrer tar det. Det finns också fler likheter i hur sambon beskrivs och i hur Schürrer beskrivs. Den kvinnliga mördaren får fler traditionellt manliga drag. Hon får därför inte lika mycket en offerroll som till exempel Sara Svensson får. Men i båda fallen spelas det på stereotyper. Schürrer får med andra ord inte så mycket stereotypt kvinnliga drag, vilket kan vara positivt. Men i kontrast till mamman, som får flera traditionella kvinnliga attribut, så framställs den tyska kvinnan som okvinnlig. Vi känner igen oss när en mamma beskrivs och vi förstår att Schürrer är allt det som mamman inte är. Enligt Fowler (1991) skrivs det om folks egenskaper för att läsarna lättare ska kunna greppa verkligheten.

7.3.3 Fysiska beskrivningar

”Hon kände igen tyskan”

I *Aftonbladet* den 31 juli 2008, beskrivs alltså både den misstänkta mördaren och mamman ännu en gång. Schürrer får dock här en mer ingående beskrivning av sitt utseende.

”Hon var avspänd och log flera gånger/.../ Tyskan skrattade, himlade med ögonen och förde undan luggen ur ansiktet”.

I samma rättegångsreferat blir Emma Jangestig beskriven så här.

”När åhörarna släpptes in hade Emma torkat tårarna och lutade sitt huvud mot sin sambo/.../ Emma kramade sin sambo som satt med nedsatt huvud”.

Emma söker alltså flera gånger stöd hos sin sambo. Sambon beskrivs inte utseendemässigt, han beskrivs däremot som behärskad och lugn. Emma beskrivs som emotionell och med ett behov av att ha honom som stöttepelare. Överhuvud taget beskrivs hon i egenskap av mamma, brottsoffer och partner. Hon blir någon på grund av dessa faktorer. Alla dessa fak-

torer finns med i Hirdmans (2003) teorier om Han och Hon. Han är inte mjuk, blöt, köttig, känslös, okontrollerbar, svag eller passiv. Hirdman menar dessutom att det bakom bilden av alla kvinnor måste finnas en man. Utan honom så faller hon. Mannen är alltid huvudpersonen. En beskrivning som kan sägas passa in i det här fallet.

”Hon ler inte sista dagen”

Den 26 augusti 2008, i en krönika i *Dagens nyheter*, beskrivs den mordanklagades utseende ingående.

”Denna sista dag har den smala tyska kvinnan klätt sig i svart och valt att ha det midjelånga svarta håret utslaget”.

Krönikören skriver att han vill förstå henne. Schürrer ser, enligt honom, inte ut som en mördare, *”det skulle kännas tryggast om det syntes på utsidan”*. I en scen i samma krönika får vi uppleva Christine Schürriers besök hos en doktor. Hon är försiktig och har handsvett. Journalisten skriver inte rakt ut att det är hennes kvinnlighet som gör att vi inte tycker att hon ser ut som mördare. Men enligt vår tolkning är det precis det han menar. Kordon & Wetterqvist (2006) menar att en kvinna inte ska vara kapabel att mörda, det går inte ihop med hur en kvinna ska vara enligt normerna. Det här är samtidigt en av få artiklar där Schürrer beskrivs som en människa, men då får hon genast traditionellt kvinnliga drag. Det finns alltså även fysiska beskrivningar och dessa kan som sagt sättas i motsats till att hon är mördare.

”Grannarna såg henne smyga runt”

I *Aftonbladet* den 21 mars 2008, precis efter gripandet av den misstänkta tyska kvinnan, som vid denna tidpunkt tidigare inte nämnts i medierna, etableras en bild av mördaren hos läsaren. I början av artikeln har antagligen ett syftningsfel smugit sig in.

”Hon har funnits med i polisens utredning under några dagar. Redan i onsdags spärade polisen av soprummet i huset i Stockholm, där kvinnan bodde.”

När vi läste artikeln första gången tolkade vi det som att hon bodde i soprummet, men efter att ha diskuterat artikeln kom vi fram till att det antagligen var ett syftningsfel. Hennes sätt att gå beskrivs också i artikeln.

”Hon går väldigt speciellt, liksom vaggande. Det var det som gjorde att många uppmärksammade henne, säger en person.”

Det uppges även i artikel hur hon *”strök omkring i villaområdet i Arboga, några dagar innan mordet”*. *Aftonbladet* skriver också hur Christine Schürriers mor uttalat sig om sin dotters tidigare psykiska problem och att hon som ung var ett problembarn, som var svår att få kontakt med. Allt detta tillsammans etablerar en bild hos läsaren att Christine Schürrier är en psykiskt instabil kvinna, som går konstigt. Hon kan även ha bott i ett soprum. Hon är alltså en del av det som Kordon & Wetterqvist (2006) kallar *”bad or mad”*.

”Försökte ta sitt liv - tre gånger”

I en artikel i *Aftonbladet* den 6 april 2008, som handlar om gripandet av Christine Schürrier, beskrivs hennes utseende på följande vis.

”Hon är klädd i jeans, stickad blå tröja och vita gymnastikskor. Ansiktet döljer hon bakom sin svarta kappa. Hon är lång men bredvid vakterna ser hon liten ut.”

Ingressen i samma artikel börjar med stycket.

”Utåt var hon en glad och lättsam tjej, nyfiken och pigg på utmaningar. Men inuti en grubblande ensamvarg”.

Stycken som dessa beskriver att hon varit en outsider som inte hade några tydliga mål med livet och som dessutom vid upprepade tillfällen har försökt begå självmord. Hon tilldelas också stereotypa fysiska kvinnliga drag. Hela känslan i artikeln är att hennes glada yttre, samt att hon är en lättsam tjej, går stick i stäv med att hon är en grubblande och tänkande individ.

7.4 Svartsjukemorden

Här presenteras resultaten och de analyser vi har gjort kring Svartsjukemorden.

7.4.1 Manligt/Kvinnligt

”Polisen: Hämnad bakom mordet”

I *Dagens nyheter*s artikel från 21 oktober 2010, i samband med att åtal väcks, förklaras den 36-åriga gärningsmannens påverkan på sin flickvän på följande sätt.

”Dessutom hittade polisen en gammal våldtäktsanmälan mot den mördade. Det var den åtalades flickvän som hade anmält. Hon berättar att hon blivit övertalad av pojkvännen att göra en falsk anmälan.”

Här kan man se en skillnad i språkbruket mellan de olika fallen som ingår i denna studie. Helge Fossmo beordrade Sara Svensson, 36-åringen övertalade sin flickvän att göra en anmälan, medan flickan i Stureby förmådde pojken att begå mordet. Förmå framstår som mycket mildare än beordra och övertala. Både beordra och övertala är laddade med en viss underton av makt, det passar bättre in på den “maskulina hegemonin”, där mannen alltid ska ha makten över kvinnan (Lander, Petterson & Tiby, 2003). Detta kan också kopplas till den offerroll som kvinnor ofta tilldelas. Kordon & Wetterqvist (2006) hävdar också att män framstår som handlingskraftigare än kvinnor. Bilden vi har är att män lättare kan styra över sina beslut. Även Fowler (1991) skriver att det vanliga är att kvinnor ses som maktlösa och kraftlösa, något som passar bra in på den syn som förmedlats i samtliga av dessa artiklar. Kvinnor blir tillsagda att göra saker, medan mannen blir förmådd. Han blir alltså inte tvingad att göra det, utan handlar mer på egen vilja.

7.4.2 Stereotyper/Kontraster

”Polisen: Hämnad bakom mordet”

I *Dagens nyheter*s artikel från 21 oktober 2010, beskrivs mördaren i ingressen.

*”Motiv verkar i de flesta fallen vara svartsjuka och gamla oförrätter. Den tidigare os-
traffade mannen är en gåta för polisen.”*

Här kan man tyda att svartsjuka inte räcker som motiv, det måste vara något mer som är fel för att en man ska agera så starkt. Här beskrivs också hur 36-åringen sköt en man vid en zinkgruva i Askersund. Offret hade flirtat med 36-åringens dåvarande flickvän, som då avvisade

mannen. Tre år efter incidenten åker gärningsmannen till Askersund och avfyrar skotten. En misslyckad flirt ska alltså ha räckt som motiv för att gärningsmannen skulle försöka mörda. Detta skulle kunna ses som en motreaktion mot att kvinnan brukar ses som irrationell (Fowler, 1991). En man ska däremot, enligt Hirdmans (2003) första lag om Maskulinum, inte vara okontrollerbar och känslsam.

”Svartsjuk 36-åring fick livstid för två mord”

I *Dagens nyheter* den 29 december, berättas det att en *”svartsjuk 36-åring”* fått livstid för två mord. Mannen beskrivs inte fysiskt, men han beskrivs däremot som *”synnerligen farlig och hans brott är av seriekaraktär”* och att *”alla våldsgärningarna föregåtts av noggrann planering och präglats av förslagenhet”*. Det är alltså åklagaren som får komma till tals i denna relativt neutrala text. Det finns inga målande beskrivningar. Han behöver inte förklaras trots att brotten anses vara seriemord. Mannen beskrivs som beräknande och han har planerat mordet noga. Han har varit extremt svartsjuk, men ändå logisk och rationell. Även dessa egenskaper kan ses som typiskt manliga. Flera av de teorier vi har redovisat i teoridelen betonar att män ses som analytiska och strategiska. Kordon & Wetterqvist (2006) skriver till exempel att mäns våld ofta ses som mer strategiskt och med tydligare mål. Så att mannen har planerat mordet noga är naturligt, men att han har agerat av svartsjuka kan alltså ses som en gåta.

”Wisam Kadhim dömdes för mordet på papporna”

I *Aftonbladet* den 29 december 2010, betonas det att offren har varit småbarnspappor. Offren är i förgrunden här. Åtminstone i början av artikeln, och som många känner till kommer det viktigaste först i en nyhetsartikel. Dessa mäns personlighet beskrivs ingående. En av dem var en vanlig, fotbollsälskande man som arbetade och älskade sina barn. Men mördaren beskrivs inte, varken mentalt eller fysiskt. Är det så att en manlig mördare inte behöver förklaras?

”Svartsjuk 36-åring fick livstid för två mord”

Även i *Dagens nyheter* den 29 december, betonas skillnaderna mellan mördare och familj. Det anspelas på stereotyper. Kontrasten mellan familjen/livet och mördaren/döden blir ett knep för att spela på våra känslor, och gör det hela mer konkret, samt lättare att greppa, så som Fowler (1991) beskriver. Även i den här artikeln är det offren som beskrivs. Gärningsmannen får inga beskrivningar av sitt liv. Hans barndom beskrivs inte, hans utseende beskrivs inte alls. Kordon & Wetterqvist (2006) beskriver hur aggressivitet och våld förknip-

pas med män. Den bilden är så etablerad att hans privatliv inte behöver sättas i kontrast till hans mord. Det är ett mer naturligt beteende för mannen.

”Dödslistan kan fylla mördaren”

I *Aftonbladet* den 21 oktober 2010 finns det en text som påminner mycket om *Dagens nyheter*s artikel från den 29 december. 36-åringens gärningar beskrivs av en spaningsledare som *”noggrant planerade gärningar”* och *”Det handlar inte om en dåres hastiga verk. Men för vanliga människor är hans motiv svåra att förstå”*. Vi får även veta att mannen har skrivit dagbok och i förhör med en psykiatriker kallat sina offer för *”ohyra, svin och cancersvulster som förstört hans liv”*. Men även om det finns scener och bakgrund till mordet är samtliga beskrivningar relaterade till mordet. Det nämns ingenting om hans uppväxt eller om han vill ha barn. Hur han går vet vi heller inte. Hans riktiga person får vi inte veta så mycket om. Om skribenten inte vill eller orkar ge honom en personlighet vet vi inte. Det räcker kanske med att han är en manlig mördare.

7.4.3 Fysiska beskrivningar

Några fysiska beskrivningar finns inte med i materialet om 36-åringen. Detta stämmer väl in på det som Kordon & Wetterqvist (2006) skriver om att kvinnors utseende, känslor och kroppar oftare beskrivs.

”Mamma och son greps för mordet”

I *Aftonbladets* artikel från 15 mars 2010, beskrivs dock 36-åringen av sin far. Det är den enda artikel där gärningsmannen beskrivs utanför sin roll som mördare. I artikeln beskrivs 36-åringen som en nykterist, som lever tillsammans med en kvinna och hennes barn. Han är konstnär och en fin människa, som antagligen aldrig har varit kriminell. Här går *Aftonbladet* emot normen för hur en manlig mördare brukar beskrivas. Hans utseende beskrivs visserligen inte, men hans agerande vid mordet sätts i kontrast till hans privatliv. Det finns andra artiklar där situationer och scener utanför morddagarna målas upp. I samtliga av dessa handlar det dock om situationer som kan kopplas till mordet. Det är påfallande att det endast i en enda spalt, av samtliga artiklar som skrivits om Svartsjukemorden, finns en beskrivning av mördarens person utanför mordet. Detta till skillnad mot hur de kvinnliga mördarna beskrivs. Pollack (2001) menar att detta inte är något nytt, utan att det redan på 70-talet gavs mer och annorlunda bakgrund till kvinnliga brottslingar. De behövde förklaras mer.

8 Slutsatser och diskussion

I detta kapitel presenteras de slutsatser som gjorts utifrån de artiklar som har analyserats. Det finns även en diskussion kring huruvida material- och metodval har varit de rätta för undersökningen. Här beskrivs också arbetsprocessen, samt förslag till vidare forskning.

8.1 Slutsatser

Görs det skillnad på manliga och kvinnliga mördare? Svaret är både ja och nej. När det handlar om renodlade nyhetstexter förhåller sig rapporteringen oftast könlös, utan stereotyper och utan genus. Dessa texter är, enligt oss, konkreta och sakliga. Men så fort skribenten försöker sig på att gestalta artikeln med bildspråk, metaforer, liknelser och med hjälp av scener, hamnar journalisterna oftast i fällan att beskriva mördarna med hjälp av stereotypa och etablerade könsroller.

I flera av artiklarna beskrivs kvinnorna utifrån hår, kläder och andra element som beskriver utseendet. Utseendet sätts i kontrast till hennes mord. En kvinna med vedertagna, stereotypa kvinnliga drag framställs och genom detta blir hon ännu mer en kvinna som inte borde ha varit kapabel att begå brott. Män beskrivs däremot sällan till utseendet i artiklarna. Vi tror att detta beror på att sådana beskrivningar inte behövs, då bilden av den manliga gärningsmannen redan är etablerad i läsaren huvud. En manlig mördare är lättare att acceptera. Vår slutsats är därför att journalisterna, genom att beskriva kvinnornas utseende, sätter egenskaperna mördare och kvinna i direkt motsats. Det är för dem en ekvation som inte går ihop.

En annan slutsats är att Sara Svensson är den som får allra mest stereotypa kvinnliga drag. Detta kan bero på att Sara Svensson är den som följer samhällets normer bäst. Hon har blivit tillsagd vad hon ska göra av en man – hon är ett offer. De andra kvinnorna har inte följt dessa normer och blir därför inte, i lika stor utsträckning, beskrivna fysiskt. De är inte tillräckligt stereotypa kvinnliga brottslingar. Å andra sidan går detta emot teorierna om att medierna tycker om att berätta om kvinnliga mördare och att de beskriver dessa ingående just för att be-

tona att de är kvinnliga mördare. Vi tycker dock att det finns en övervikt av fysiska stereotypa beskrivningar av Sara Svensson i materialet och enligt oss, så är detta inte ett sammanträffande.

Kvinnornas bakgrund beskrivs också oftare i större utsträckning än männens. I vissa fall beskrivs även de sjukdomar som kvinnorna lider av. En stor del av det som skrivs, angående den kvinnliga förbrytarens privatliv, har sällan några konkreta samband med mordet. Där kvinnans barndom och sjukdomshistoria beskrivs, förklaras mannens privatliv oftast bara kopplat till mordet.

De manliga mördarna kontrasteras mer mot sina offer än mot sin roll som man. 36-åringens offer i Svartsjukemorden beskrivs noga och offrens faderskap betonas. Therese Johansson Rojo beskrivs flera gånger som en levnadsglad ung kvinna. I Arbogarättegången beskrivs mamman mycket och hennes egenskaper ställs i kontrast till Schürrers. Christine Schürrer fick, trots detta, betydligt fler beskrivningar av sitt utseende och sin bakgrund/barndom än hennes manliga motsvarigheter. Vi menar att detta beror på att mannens naturliga roll som våldsverkare är accepterad.

”Om det har begåtts ett brott är det en nyhet. Om det är en kvinna som mördat är det en ännu större nyhet. Om en man begår ett mord är det hemskt för att någon blivit mördad, men om en kvinna begår ett mord är det hemskt för att hon har dödat.” (Kordon & Wetterqvist, 2006, s. 189).

Aftonbladet skrev fler nyhetsartiklar kring mordet än *Dagens nyheter*. Eftersom *Aftonbladets* rapportering återkom oftare upptäckte vi även att kvällstidningen gick in mer på mördarnas privatliv. Detta beror antagligen på att det inte alltid fanns nya händelser att rapportera om när rättsprocesserna pågick. Vår slutsats av detta är att det är lättare att använda stereotyper och att rekonstruera genus när beskrivningar av mördarnas privatliv och person får ta plats. Med andra ord hade *Aftonbladet* fler artiklar där de gjorde skillnad på män och kvinnor. Men när *Dagens nyheter* väl gjorde fysiska beskrivningar av mördarna och berättade om deras privatliv var det ingen skillnad mellan kvällstidningen och morgontidningen. Båda tidningarna spelade då på stereotyper och båda skapade och rekonstruerade således genus.

8.2 Material och metoddiskussion

Den kvalitativa textanalysen vi använde av oss när vi granskade artiklarna känns i efterhand som en relevant metod för att uppmärksamma både de stora och de små detaljerna som bygger upp innehållet i en nyhetstext. Vi anser att en kvantitativ analys som komplement, hade tillfört värde till vårt arbete, men att vi under denna undersökning gjorde rätt i att nöja oss med kvalitativa textanalyser. Tiden räckte helt enkelt inte till.

Valet av tidningar kändes också relevant. Eftersom fokus främst låg på att täcka dagspressens rapportering var valet av en rikstäckande morgontidning och kvällstidning, med stora upplagor, rätt. Även om vi hade tagit med till exempel *Svenska dagbladet* och *Expressen*, tror vi inte att resultatet hade sett så annorlunda ut. I och med att vi valde att fokusera på två tidningar kunde vi dessutom granska fler artiklar över ett större tidsspann.

Det strategiska urvalet, av kritiska fall under de mest gynnsamma omständigheterna, var också ett bra val. Det fanns rena nyhetsartiklar som beskrev mordet ur ett könlöst perspektiv. Vi är medvetna om dessa artiklar och vill betona att de fanns med i tidningarnas bevakning av mordfallen. Att dessa fanns med i bevakningen tar dock inte bort det faktum att de artiklar som vi använde i analysen har skrivits och publicerats. Det betyder inte heller att våra slutsatser om att dagspressen i bland gör skillnad på manliga och kvinnliga mördare är felaktiga.

8.3 Arbetsprocessen

Att arbeta två stycken har hjälpt oss mycket, inte minst då vi har gjort kvalitativa analyser där vi har tolkat texter och journalisters språk. Vi har kunnat bolla idéer fram och tillbaka och det faktum att vi har kunnat diskutera våra tolkningar av texterna har ökat validiteten. Vi har jobbat tillsammans med alla delar i uppsatsen och även om någon har börjat skriva en text, har den andra fått godkänna och lägga till delar till alla texter. Urvalsprocessen delades upp så att den ena gick igenom *Dagens nyheter*s rapportering och den andra tog *Aftonbladets*. Även här diskuterades urvalet under tiden i mikrofilmsarkivet. I genomgången av litteraturen, delades både läsandet och sammanfattningen av böcker och avhandlingar upp.

8.4 Vidare forskning

För vidare forskning skulle det kunna vara intressant att göra kvalitativa intervjuer med nyhetsjournalister, angående huruvida det är medvetna val som ligger bakom de skillnader som finns i framställningen av manliga och kvinnliga brottslingar. Det skulle även vara intressant att fördjupa sig i om dessa skillnader finns i andra medier, så som tv och radio, eller om skillnaderna mest finns i textform.

9 Referenser

9.1 Källmaterial

9.1.1 Arbogamorden

Aftonbladet, 21 mars 2008, "*Grannarna såg henne smyga runt*", Staffan Lindberg, Eric Tagesson, Linda Hjertén, Kristina Edblom & Per-Ola Ohlsson, s.6.

Aftonbladet, 6 april 2008, "*Försökte ta sitt liv - tre gånger*", Kristina Edblom & Per-Ola Ohlsson, s.14-15.

Aftonbladet, 31 juli 2008, "*Hon kände igen tyskan*", Kristina Edblom & Andreas Victorzon, s.6.

Aftonbladet, 27 augusti 2008, "*Tingsrätten enig: Hon mördade Max och Saga*", Oisin Cantwell, s.6.

Dagens Nyheter, 22 mars 2008, "*Gripna tyska kvinnan nekar till barnmorden i Arboga*", Dusan Umicevic, Philip Ramqvist & Anders Hellberg, s.8.

Dagens Nyheter, 31 juli 2008, "*Deras ögon tycks aldrig mötas*", Lasse Granstrand, s.9.

Dagens Nyheter, 6 augusti 2008, "*Åtalad för Arbogamorden nekade under hård press*", Anders Munck, s.8.

Dagens Nyheter, 26 augusti 2008, "*Hon ler inte sista dagen*", Lasse Granstrand, s.10.

9.1.2 Knutbymordet

Aftonbladet, 15 januari 2004, *"Här häktas 26-åringen"*, Andreas Harne & Jens Kärrman, s.16.

Aftonbladet, 15 januari 2004, *"Fallet tycks vara löst men ändå blir vi inte ett dugg klokare"*, Peter Kadhammar, s.16-17.

Aftonbladet, 31 januari 2004, *"Tio Guds bud och en man i pottfrisyr"*, Peter Kadhammar, s.7.

Aftonbladet, 13 maj 2004, *"Hjärntvättad i flera år"*, Andreas Harne, s.8.

Dagens Nyheter, 12 januari 2004, *"Kvinna gripen i morddramat"*, Gunnar Sörbring, s.5.

Dagens Nyheter, 15 januari 2004, *"26-åriga kvinnan häktad för mordet i Knutby"*, Bengt Falkkloo, s.7.

Dagens Nyheter, 13 maj 2004, *"Bevisen som kan fälla Knutbypastorn"*, Stefan Lisinski, s.5.

Dagens Nyheter, 19 maj 2004, *"Pastorn träder in med rak rygg i rättsalen/.../ Han stannar upp medan advokaten packar upp handlingarna och ser noga ut över åhörarna. Som om han letade efter någon"*, Ingrid Carlberg, s.1.

9.1.3 Sturebymordet

Aftonbladet, 10 juni 2009, *"Pojke, 16, älskar att spela fotboll: misstänkt för mord på Therese. Flicka, 16, toppbetyg i alla ämnen: misstänkt för anstiftan till mord"*, Mattias Carlsson, Claes Petersson & Zendry Svärkrona, s.8.

Aftonbladet, 14 juni 2009, *"Dödad av vännerna"*, Andreas Victorzon, s.16-17.

Aftonbladet, 20 augusti 2009, *"16-åringarna har inte setts sedan mordet"*, Kerstin Nilsson, s.14.

Aftonbladet, 21 augusti 2009, "*Ångesten tog över när pojken berättade om mordet på Therese, 15*", Kerstin Nilsson, s.6.

Dagens Nyheter, 8 juni 2009, "*Två tonåringar anhållna för 16-årig flickas död*", Sofia Lundgren & Anders Hellberg, s.13.

Dagens Nyheter, 20 augusti 2009, "*Åklagaren anser att det var ett välplanerat mord*", Maria Ringborg, s.12.

Dagens Nyheter, 21 augusti 2009, "*Mordåtalad 16-åring bröt ihop efter förhör*", Maria Ringborg & Kalle Bergbom, s.16.

Dagens Nyheter, 10 september 2009, "*Ungdomarna fälls för Sturebymordet*", Fredrik Öjemark, s.18.

9.1.4 Svartsjukemorden

Aftonbladet, 5 mars 2008, "*Frun hörde sin man bli ihjälskjuten*", Staffan Lindberg, s.10.

Aftonbladet, 15 mars 2010, "*Mamma och son greps för mordet*", Eric Tagesson, s.6.

Aftonbladet, 21 oktober 2010, "*Dödslistan kan fälla mördaren*", Anders Johansson, s.16.

Aftonbladet, 29 december 2010, "*Wisam Kadhim dömdes för morderna på papporna*", Johanna Hellsten, s.8.

Dagens Nyheter, 6 mars 2008, "*Dödsskjutning i Skärholmen kan vara uppgörelse*", Philip Ramqvist, s.17.

Dagens Nyheter, 21 oktober 2010, "*Polisen: Hämnad bakom morderna*", Stefan Lisinski, s.16.

Dagens Nyheter, 29 december 2010, "*Svartsjuk 36-åring fick livstid för två mord*", TT, s.12.

9.2 Övrig litteratur

Burr, V. (1995). *An introduction to social constructionism*. London: Routledge.

Esaiasson, P. Gilljam, M. Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.

Fowler, R. (1991). *Language in the news: discourse and ideology in the Press*. London: Routledge.

Hirdman, Y. (2003). *Genus – om det stabilas föränderliga former*. Malmö: Liber.

Hultén, B. (2000). *Journalistikanalys – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Kleberg, M. (2006). *Genusperspektiv på medie- och kommunikationsvetenskap*. Kalmar: Högskoleverket i samarbete med Nationella sekretariatet för genusforskning.

Kordon, S & Wetterqvist, A. (2006). *Gärningsmannen är en kvinna. En bok om kvinnlig brottslighet*. Falun: Bokförlaget DN.

Lander, V. Petterson, T. & Tiby, E. (2003). Presentation av antologin och en feministisk kritik av kriminologin. I I. Lander, T. Petterson & E. Tiby, (red.). *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet. Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. (s.7-20). Lund: Studentlitteratur.

Lundgren, K. Ney, B. & Thurén, T. (1999). *Nyheter: att läsa tidningstext*. Stockholm: Ordfront.

Lundgren, V. Petterson, L. & Tiby, E. (2003). Gäst hos verkligheten. I I. Lander, T. Petterson & E. Tiby, (red.). *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet. Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. (s.71-105). Lund: Studentlitteratur.

Pollack, E. (2001). *En studie i... Medier och brott*. Stockholm: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Stockholms universitet.

Surette, R. (2011). *Media crime and criminal justice*. Belmont: Wadsworth.

Ödman, P.J. (2001). *Tolkning, förståelse, vetande : hermeneutik i teori och praktik*. Stockholm: ePan/Norstedt.